

DE ONTMOETING IS OVERAL

Wy binne Tryater

Missy

Tryater, geworteld in de Friese gemeenschap, produceert kwalitatief hoogwaardig Fries- en/of meertalig theater voor een publiek van volwassenen, jeugd en jongeren binnen en buiten Fryslân. De (co-)producties van Tryater dragen in belangrijke mate bij aan de vitaliteit, innovatie, professionalisering en internationalisering van het Friese culturele veld en de taalemancipatie en -diversiteit binnen de Nederlandse podiumkunsten.

Profyl

Tryater is hét meertalige theatergezelschap van Fryslân en maakt deel uit van de landelijke culturele basisinfrastructuur. De Friese taal heeft een evidente plek in onze voorstellingen. We spelen ongeveer 235 voorstellingen per jaar, voor zo'n 23.000 kinderen, jongeren en volwassenen. Door heel Fryslân. Onze voorstellingen zijn meerstemmig, inclusief en toegankelijk: we willen er zijn voor alle inwoners van Fryslân.

We maken locatietheater, groot- en kleinschalig, op plekken waar gemeenschappen samenkomen: de kantine van de sportclub, het openluchtwembad, de school of het dorpsplein. Onze voorstellingen spelen in op de menselijke behoefte aan verbondenheid in een permanent onzekere tijd. We laten zien hoe mondiale, maatschappelijke ontwikkelingen lokaal doorwerken.

Als gezelschap trekken we in het maakproces samen op met de gemeenschap rondom de voorstellingslocatie of het voorstellingsonderwerp. Zij is bron, medespeler en spiegel. We brengen verschillende mensen en perspectieven samen, door generaties, culturele en sociale achtergronden heen. Zo ontstaan nieuwe verhalen met een verbindende kracht.

Ons artistieke team is divers samengesteld (qua leeftijd, etniciteit, sociaal-culturele achtergrond, seksuele oriëntatie). Alle makers voelen zich verbonden met Fryslân en hebben affiniteit met onze documentaire werkmethode. Voor talent maken we doorlopend ruimte, uit zorg voor de volgende generatie Fries(talige) theatermakers. Via eigen talentontwikkelingstrajecten en samenwerkingen met collega-instellingen in Noord-Nederland, zoals Station Noord.

Tryater kent een rijke geschiedenis als theatervoorziening voor Fryslân. In 2025 vieren we ons 60-jarig bestaan en we kijken alvast uit naar 2085. Onze bedrijfsvoering is gericht op een duurzame toekomst. Dat zie je terug in de artistieke keuzes die we maken, onze publieksbenadering, de samenwerkingen die we aangaan, ons talentontwikkelingsbeleid, de invulling van onze werkgeverschapsrol en de maatregelen die wij nemen voor natuur en milieu.

Onze reikwijdte is groter dan Fryslân alleen. Zo hebben we partnerschappen met theatergezelschappen en festivals in Noord-Nederland en zijn drijvende kracht achter een Europees netwerk van theaterinstellingen die - net als wij - meertalig werken in een regionale context. Vanuit onze unieke regionale positie trekken wij de wereld in.

MEERTALIG

DUURZAAM

INCLUSIEF

DICHTBIJ

KWEEKVIJVER

REGIONAAL

INTERNATIONAAL

Artistike koers

Weromblik 2021-2024

Sinds 2020 staat Tatiana Pratley aan het artistieke roer van Tryater. Bij haar aantreden had ze een nieuwe koers voor ogen: zo dicht mogelijk bij het publiek komen, door theater te maken op plekken waar inwoners van Fryslân samenkomen. Zoals de ijsbaan, de snackbar en het repetitielokaal van de fanfare. Ook wilde ze experimenteren met het toelaten van de werkelijkheid in producties, onder andere door inwoners van Fryslân met uiteenlopende achtergronden en leeftijden onderdeel te laten zijn van producties. Zo werd de Friese gemeenschap onze bron, medespeler en spiegel.

Tijdens het bedenken van de plannen had niemand voorzien dat de wereld lange tijd tot stilstand zou komen. Te midden van Coronamaatregelen zocht Tryater naar manieren om theater te blijven maken. De uitgezette artistieke koers bleek verrassend goed aan te sluiten bij de mogelijkheden en beperkingen van dat moment. Dankzij onze flexibiliteit als gezelschap, onze onafhankelijkheid van het zalencircuit en het enthousiasme van ons publiek konden we onze voorgenomen producties omvormen tot bijzondere collectieve ervaringen. Succesvolle voorbeelden hiervan zijn *It Celok Fan Fryslân* (2020), een audiowandeling in coproductie met 10 verschillende dorpsgemeenschappen en *Nacht* (2021), een gecombineerde digitale en intieme live theaterervaring bij mensen thuis, waarin acteurs indringende monologen speelden bij 540 voordeuren in heel Fryslân.

Toen de wereld weer in beweging kwam, konden we groter gaan produceren, zoals oorspronkelijk de bedoeling was. Tegelijkertijd bleven we trouw aan de ambitie om zo dicht mogelijk bij ons publiek te komen. In de *Fanfare*-trilogie (2023-2024) komen het groot- en kleinschalig werken samen: de monoloog *Ynblaze* speelt in repetitielokalen van zeven verschillende deelnemende Fanfarekorpsen, *Thúsblaze* is een unieke theaterervaring bij mensen in de huiskamer en het slotstuk, de beeldende locatieproductie *Fanfare*, vindt plaats in het dorpsdecor van Easterlittens.

Fyzje 2025-2028

De wereld van vandaag ziet er totaal anders uit dan we ons vier jaar geleden konden voorstellen. De permanente staat van onzekerheid waarin de mensheid verkeert, is tekenend voor deze tijd. Onze manier van theater maken sluit aan bij deze nieuwe realiteit. We spelen in op de behoefte aan houvast, harmonie en troost. Het hoopgevende gevoel onderdeel te zijn van een gemeenschap, verbinding te voelen. En tegelijkertijd onderzoeken en bevragen we de waarden van de gemeenschap. We werken volgens onderstaande principes:

- * We maken locatietheater, groot- en kleinschalig, avontuurlijk én toegankelijk.
- * Door op locatie te spelen laten we ons publiek kennismaken met plekken waar ze nooit eerder geweest zijn (zoals de achterkant van de haven), of juist op een andere manier kijken naar de plek waar ze elke dag komen (zoals het schoolplein).
- * We zwerven door heel Fryslân: onze makers brengen minimaal 30% van hun tijd door buiten de muren van ons huis. Ze laten zich inspireren door de omgeving en ontwikkelen hun ideeën op locatie. Samen met de mensen die daar wonen, werken of recreëren bouwen ze aan een tijdelijk en gastvrij thuis.
- * We laten de werkelijkheid toe in onze producties. Zo hebben onze voorstellingen een documentair karakter: ze zijn gebaseerd op research in de omgeving. We zoeken naar artistieke manieren om inwoners van Fryslân naast bron ook onderdeel te laten zijn van onze voorstellingen. Verder nodigen we in verschillende fasen van het ontwikkelproces groepen uit om te reflecteren op ons materiaal.
- * Onze voorstellingen zijn een greep uit het leven van alledag. Ze tonen *slices of life*. Het publiek loopt een stukje op met personages van verschillende leeftijden en achtergronden, op een bepaald moment in hun leven, die vanwege een bepaalde plek met elkaar verbonden zijn.
- * Dit leidt tot openhartige mozaïekvoorstellingen, waarin het magische en poëtische naast het alledaagse en banale bestaat. We brengen humor én ernst, geven het woord aan de garnalenpeller, de politieagente en de sportpsycholoog. Zo ontstaat een meerstemmig palet.
- * Diversiteit is dan ook het vertrekpunt in de casting: we werken met acteurs die verschillen in leeftijd, etniciteit, sociaal-culturele achtergrond, seksuele oriëntatie, gender en sekse.
- * We brengen nieuwe (hoofdzakelijk) Friestalige teksten, ten behoeve van de ontwikkeling en versterking van Friestalig theater. We werken met een groeiende groep ervaren en getalenteerde schrijvers die verbonden zijn met Fryslân. Voor het grootste deel van ons publiek is Fries de moedertaal. Door gebruikmaking van de taal waarmee deze groep een directe gevoelsband heeft, creëren we de door ons gewenste nabijheid en verbinding.
- * Kenmerkend voor Fryslân is de meertaligheid: een deel van de inwoners maakt dagelijks gebruik van verschillende talen. Meertaligheid is een stijlmiddel binnen onze voorstellingen, om zowel het taalbewustzijn van het publiek als de toegankelijkheid van ons werk te vergroten. We maken gebruik van technologische hulpmiddelen voor vertaling van het Fries naar het Nederlands, Engels, gebarentaal en audiodescriptie.
- * We spiegelen onze manier van werken en trekken op met verwante meertalige gezelschappen in Europa, omdat we ons herkennen in elkaars positie en met vergelijkbare thema's bezig zijn. Binnen dit netwerk inspireren we en leren we van elkaar.

Tematyk 2025-2028

In de afgelopen periode hadden we speciale aandacht voor 'smeltende tradities'. In een aantal producties stelden we expliciet de vraag hoe we moeten omgaan met veranderingen in onze samenleving, als gevolg van mondiale ontwikkelingen zoals krimp, verstedelijking en klimaatverandering. We onderzochten het belang van tradities voor de gemeenschap(szin) en hoe ze in de toekomst kunnen worden vormgegeven. Het gesprek met ons publiek ging over identiteitsbeleving in een voortdurend veranderende wereld. Zo maakten we *Sintgelok* (2022), over de houdbaarheid én onweersstaanbaarheid van de Sinterklaastraditie, *Under Wetter* (2022) over de gevolgen van klimaatverandering en een drieluik over de Friese *Fanfare* (2023-2024) die altijd doorgaat, ondanks de fikse tegenwind.

Ook de producties die we in de komende jaren willen maken gaan over een veranderend Fryslân, maar nu leggen we de focus op 'smeltende gemeenschappen'. Uit onderzoek van het Fries Planbureau blijkt dat inwoners van Fryslân zich nog steeds sterk identificeren met de Friese Mienskip: de verbondenheid, onderlinge afhankelijkheid en zelfredzaamheid in dorpen. Tegelijkertijd vervaagt of smelt de lokale gemeenschapsgeest, onder invloed van mondiale ontwikkelingen. De bevolking in Fryslân krimpt en vergrijsst, het verenigingsleven neemt af, de kloof tussen arm en rijk wordt groter en migratie neemt toe. In onze voorstellingen onderzoeken we hoe we omgaan met deze veranderingen. Hoe blijven we met elkaar verbonden, ook al zijn we meer op onszelf aangewezen? Hoe gaan we om met verschillen binnen en tussen gemeenschappen? We onderzoeken wie mee mag doen, wie niet en wie voor een deel. We hebben aandacht voor mechanismen van uitsluiting en het collectieve zwijgen over gevoelige onderwerpen binnen gemeenschappen. We doorbreken de (opgelegde) stilte door verschillende perspectieven naast elkaar te plaatsen. Ook dat van de outsider, dwarsdenker of de minder gehoorde stem. Op plekken die ons iets vertellen over onze omgang met elkaar: het openluchtzwembad, sportcomplex, schoolplein of de achterkant van de haven. We nodigen het publiek uit om zich te verplaatsen in andermans hoofd en hart.

Makkers 2025-2028

Voor de periode 2025-2028 kiezen we voor omgevingsgerichte makers met verschillende achtergronden¹, die affiniteit hebben met onze documentaire werkmethode. Makers met oog voor mondiale én kleinschalige vraagstukken, die samen in staat zijn om een breed publiek aan ons gezelschap te verbinden.

Naast **Tatiana Pratley**, die o.a. twee grootschalige locatietheatervoorstellingen regisseert, maken **Eva Meijering**, **Aukje Schaafsma**, **Karel Hermans**, **Tamara Schoppert** en **Jos van Kan** producties voor volwassenen. Onze jeugd- en jongerenproducties worden geregisseerd door **Hali Neto** (4+), **Romke Gabe Draaijer** (4+), **Tamara Schoppert** (8+), **Elien van den Hoek** (8+ in coproductie met Het Houten Huis, Club Guy & Roni en Nordland Visual Theatre) en **Loek de Bakker** (14+).

Ook de schrijvers met wie we werken hebben verschillende leeftijden en achtergronden, affiniteit met Fryslân en de Friese taal en staan tijdens het schrijven in verbinding met de gemeenschap: **Wessel de Vries**, **Maaïke Bergstra**, **Kees Roorda**, **Frank Siera** en **Herman van de Wijdeven**.

1

Op het vlak van etniciteit, sociaal-culturele achtergrond, leeftijd en seksuele oriëntatie

Aktiviteiten 2025-2028

We maken elk jaar twee producties voor het volwassen publiek in Fryslân, in het voor- en najaar. De voorjaarsproducties zijn te zien op Oerol, voor een landelijk publiek. Succesvoorstellingen hernemen we in voorkomende gevallen buiten Fryslân. Grofweg onderscheiden we twee verschillende soorten voorstellingen: grootschalige montagevoorstellingen op één specifieke locatie en reisvoorstellingen op locatie, die tot stand komen in samenwerking met sociale of maatschappelijke partners. Tot slot ontwikkelen we een installatie die het hele land doorreist, van festivals tot dorpsfeesten en musea.

IN DEI YN IT SWIMBAD

De makers van *Part-Time Paradise* - Tatiana Pratley, Aukje Schaafsma, Karel Hermans en schrijver Wessel de Vries - ontwikkelen deze voyeuristische mozaïekvoorstelling in het openluchtwembad van Wommels, waar badgasten het zwembad delen met acht acteurs en hun gedachten.

Het meisje dat op de rand van het bad verwonderd zit te kijken naar alle lijven die aan haar voorbij trekken: zal haar lijf er later ook zo uitzien? De buurman die (om medische redenen) 25 kilo is afgevallen en daarmee onvermijdelijk ook een deel van zichzelf is kwijtgeraakt. Twee vriendinnen die gesluierd aan de rand van het bad zitten. De badjuffrouw die zich zorgen maakt om het voortbestaan van deze plek, nu de energierekening bijna niet meer op te brengen is. De jongen die zich in het badhokje verstopt voor het meisje van z'n werk, dat hier ook blijkt te zijn. De oudere mevrouw die zich verwondert over de kleurrijke badkleding en kapsels; vroeger zag iedereen er hetzelfde uit.

Allemaal zijn ze vandaag naar het openluchtwembad in het dorp gekomen. Op zoek naar ontspanning, verlichting, vrijheid. Alle lagen van de bevolking ontmoeten elkaar hier. In zwembroek is iedereen gelijk. Toch doen de meesten hier verwoede pogingen om andere badgasten - en dan vooral hun lichamelijke - te ontwijken. Met welke ideeën en verwachtingen springen ze het diepe in? En hoe gaan ze aan het einde van de dag naar huis? Roodverbrand? Geïrriteerd? Of opgetild? Gezuiverd?

In dei yn it swimbad gaat over kijken en vergelijken, op een plek waar je niet om de ander heen kunt. In een wereld die volgens de één steeds preutser wordt en waar de ander zich verzet tegen het doorgeslagen streven naar lichamelijke perfectie.

DRIFT

In 2022 is Eva Meijering gestart als jonge maker bij Tryater. Ze regisseerde een succesvolle 14+ voorstelling en maakte de Oerol-hit *Sâlt*. Haar werk kenmerkt zich door een nietsontziende puur- en eerlijkheid, het vrouwelijk perspectief, een sterk tekstuele wereld waarin esthetiek en humor hand in hand gaan. In de komende beleidsperiode regisseert Meijering een muziektheatervoorstelling over vrouwelijke seksualiteit. We werken hiervoor samen met drie muzikanten van het Noord Nederlands Orkest.

FOEKJE

In samenwerking met sportorganisaties (zoals Sportstad Heerenveen) spelen we deze reisvoorstelling in sporthallen en gymzalen in heel Fryslân en op Oerol. *Foekje* - geregisseerd door Jos van Kan en geschreven door Kees Roorda - speelt in op de zoektocht naar inclusie en gelijkheid in de sportwereld, waar de tweedeling tussen man en vrouw nog steeds een dominante factor is. Bij professionele atletiekwedstrijden worden in de vrouwencompetitie nog altijd geslachtstesten en testosteronmetingen gedaan. Genderinclusiviteit en eerlijke competitie lijken recht tegenover elkaar te staan. Wat doet dat met sporters die buiten de gestelde normen vallen? Zoals de Friese hardlooper Foekje Dillema, wier Olympische sportdroom begin jaren '50 in de knop gebroken werd, omdat ze levenslang geschorst werd na twijfels over haar sekse?

De voorstelling is gebaseerd op gesprekken met mensen die Foekje hebben gekend en intersekse personen, waaronder sporters. *Foekje* legt mechanismen van uitsluiting bloot en wil de emotionele gevolgen hiervan voelbaar maken. Welke impact heeft het, wanneer je op basis van je vermeende identiteit door anderen wordt uitgesloten? Foekje heeft geprobeerd het pijnlijke verlies van haar droom in stilte te verwerken. Ook de gemeenschap om haar heen hulde zich in stilzwijgen. Is dit zwijgen een daad van schaamte, of een daad van verzet?

HAVEN

In deze grootschalige, internationale en meertalige locatievoorstelling - waarin acteurs uit andere kleine havensteden in Europa (Brest, Tromsø, Galway) meespelen - onderzoeken regisseur Tatiana Pratley en schrijver Wessel de Vries de haven van Harlingen als plek waar zowel schepen als mensen aankomen en vertrekken. Waar het meisje dat in de visafslag werkt aan de lopende band, droomt van een bestaan in een warm land, terwijl de Oost-Europese dokwerker juist hiernaartoe kwam met het idee dat hij het beter zou krijgen. Maar is dat zo? Zijn collega's lunchen zonder hem en 's avonds mist hij het gezelschap van zijn oude dorpsgenoten, ver hier vandaan.

Veel is aan het zicht onttrokken op deze grote anonieme plek. Door de dromen en verlangens van de mensen die hier werken zichtbaar te maken, krijgt arbeidsmigratie - in al haar complexiteit - een gezicht. Een verhaal over de eenzaamheid van een arbeidsmigrant in een geglobaliseerde, geïndividualiseerde wereld. Over de kleine mens in een steeds groter wordende wereld, waarin gedroomd wordt over plekken waar het leven beter zou kunnen zijn. Met muziek van multi-instrumentalist Michelle Samba.

Als prelude op de locatievoorstelling vindt een serie huiskamermonologen plaats, waarin het publiek alvast kennismaat met één van de personages uit de voorstelling. Deze monologen worden in Friese, Bretonse, Kveense en Iers-Caelische huiskamers gespeeld.

LIFT ME UP

De installatie *Snackgelok* (2022) is gemaakt door Aukje Schaafsma en Karel Hermans, in samenwerking met podcastmaker Tom Tieman. Onderwerp was het (overmatig) consumeren van kortstondige geluksgevoelens, via snacks, kleding of reizen. *Snackgelok* stond op uiteenlopende plekken, van Oerol tot musea, van dorpsfeesten tot het boekenfestival in Deventer. In de nieuwe beleidsperiode ontwikkelen zij opnieuw een monumentale installatie over zingeving en geluk. Wat is de waarde van geloof in een gemeenschap die steeds minder gelooft? Hoe blijven we verbonden en bezielde?

Aktiviteiten jeugd en jongeren

In de huidige beleidsperiode hebben we onze jeugd- en jongerentak versterkt en uitgebreid onder leiding van theatermaker Karlijn Kistemaker. Zij heeft een heldere koers uitgezet voor onze jeugd- en jongerenproducties, die we na haar vertrek in 2022 zijn blijven volgen. Met succes; we hebben mooie artistieke resultaten geboekt met voorstellingen als *Jonges* (14+) en *De Eik was hier* (6+) en ook de verkoop van schoolvoorstellingen voor verschillende leeftijdsgroepen - met elk hun eigen profiel - loopt goed. In 2025-2028 vervolgen we deze koers.

We produceren jaarlijks een voorstelling voor het primair onderwijs (PO): het ene jaar een 4+ voorstelling en het andere jaar een 8+ voorstelling. Elke PO-voorstelling gaat in reprise in het daaropvolgende jaar, zodat er jaarlijks aanbod is voor zowel onder- als bovenbouw. In de huidige beleidsperiode zijn we samen met Het Houten Huis en PeerGrouP ook educatieve locatievoorstellingen gaan maken voor 6+. Dat willen we in 2025-2028 opnieuw doen. Tot slot maken we om het jaar een nieuwe voorstelling voor 14+ (VO), die het jaar erop in reprise gaat.

Per leeftijdscategorie kiezen we voor de locatie die het beste bij de ontwikkelingsfase past. Voor kleuters (4+) maken we voorstellingen in het speellokaal. Binnen deze veilige context creëren we een kleurrijke, zintuiglijke en fysieke wereld die uitnodigt om anders te kijken en meer te zien. Voor kinderen uit groep 3 en 4 (6+) ontwikkelen we een educatieve voorstelling net buiten de schoolmuren: een acteur neemt hen mee

op ontdekkingsstocht op en rond het schoolplein. Kinderen vanaf groep 5 (8+) nodigen we uit in het theater. Een plek met ongekende magische mogelijkheden en eigen codes, waar ze mogelijk nog nooit eerder zijn geweest. Onze 8+ producties zijn te zien als schoolvoorstelling én als openbare voorstelling voor het hele gezin. VO-voorstellingen (14+) brengen we uitsluitend op scholen, in de klas. We maken doelbewust een theateraal gebaar in een niet-theatrale setting. De focus ligt op sterke spelregie, urgente en confronterende thema's, nieuwe teksten en overtuigende acteurs. Zo laten we aan deze doelgroep zien dat theater nabij en persoonlijk kan zijn – anders dan veel jongeren denken. We zorgen voor veilig, direct en betekenisvol contact.

We willen dat elk kind in Fryslân minstens één keer tijdens zijn schoolcarrière een Tryatervoorstelling bijwoont. En dankzij de samenwerking met Het Houten Huis en PeerGrouP zien ook steeds meer kinderen uit Groningen en Drenthe onze producties. Omdat we het van belang vinden dat onze jeugdvoorstellingen ook in het openbaar te zien zijn, staan we tevens op (jeugd)festivals in Nederland. We hebben een goede relatie met festivals in vier grote steden en zetten de komende periode in op uitbreiding van het aantal speelmogelijkheden voor kinderen en jongeren buiten Fryslân.

ANWAR EN DE WOLF (8+)

Deze voorstelling – in regie van Tamara Schoppert en geschreven door Herman van de Wijdeven - wordt gespeeld voor basisschoolleerlingen in heel Fryslân, inclusief AZC-scholen en internationale schakelklassen. Ook wordt de productie openbaar gespeeld in de kerstvakantie, met een contextprogramma dat verschillende publieksgroepen bij elkaar brengt. Dit programma ontwikkelen we samen met VluchtelingenWerk Nederland.

Anwar en de Wolf gaat over een ontmoeting tussen een jonge vluchteling en een wolf, die elk op hun eigen manier rondzwerven door Fryslân. Een filosofisch, muzikaal sprookje over grenzen. Over begrippen als 'thuis zijn', 'thuishoren', 'je thuis voelen'. Over oplaaiende territoriumdrift. Over de grenzen van de taal. En over de grenzeloosheid van empathie.

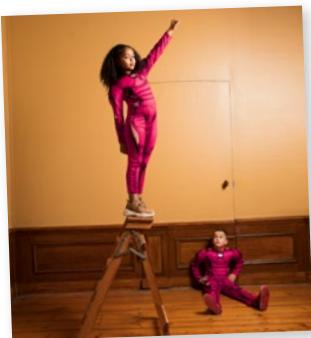
NEAR

Loek de Bakker maakt voorstellingen bij o.a. Toneelschuur Producties en HNTJong. Hij maakt beeldende, muzikale en gevoelige voorstellingen waarin personages op zoek zijn naar houvast, erkenning en verbinding. Als maker is hij geïnteresseerd in de vraag hoe we worden wie we zijn. Met veel compassie en humor onderzoekt hij de vloeibaarheid van grenzen. Bijvoorbeeld tussen vriendschap en intimiteit, of online en offline. Daarin vinden hij en schrijver Maaike Bergstra elkaar. Samen ontwikkelen ze in 2025-2028 twee 14+ voorstellingen.

Een groeiend aantal jongeren in Fryslân zit om allerlei redenen langdurig ziek thuis. In *Near* proberen twee pubers hun vriendschap weer op te pakken, nadat één van hen zichzelf van de ene op de andere dag in zijn kamer opsloot. Hij is vier maanden niet naar school geweest. *Near* gaat over gevoelens van eenzaamheid, hoop en wanhoop, jezelf en de wereld zien veranderen. Wat als het even niet lukt om verbinding te maken?

IEN FOAR DY, TWA FOAR MY

Theatermaker Hali Neto heeft Angolese roots en is opgegroeid in Portugal en Fryslân. Jaren geleden volgde hij onze interne acteursopleiding. Na zijn mimeopleiding aan de AHK keerde Neto in 2021-2024 terug bij Tryater als jonge maker en maakte de voorstelling *Croeigraach* (4+). De unieke combinatie van zijn mime-achtergrond, meertaligheid (Portugees en Nederlands) en verbondenheid met Fryslân past goed bij ons jeugdprofiel. In 2025-2028 maakt hij opnieuw een fysieke, meertalige kleutervoorstelling. Een humoristisch avontuur over delen, waarin de ware menselijke aard naar boven komt. Hoe sociaal zijn we van nature?

Talintûntwikkeling

Onderdeel van onze missie is het zorgdragen voor professionalisering en innovatie in het Friese theaterveld. Door talenten te begeleiden in hun ontwikkeling willen we een wezenlijke bijdrage leveren aan een vitaal cultureel klimaat in Fryslân en de noordelijke regio. Ons talentontwikkelingsbeleid is bewust breed, omdat er urgente behoefte is aan nieuwe, talentvolle krachten binnen alle gelederen van de Friese theatersector. We begeleiden dus niet alleen makers, acteurs, schrijvers, vormgevers en componisten, maar bieden ook ruimte aan niet-artistiek talent, zoals zakelijk talent en educatiemakers (in de vorm van traineeships).

Speerpunt is het duurzaam begeleiden van talent, zodat dit behouden blijft voor Fryslân. De afgelopen jaren hebben we een nieuwe generatie Friese makers en spelers aangetrokken en begeleid in hun artistieke ontwikkeling. Met succes: deze nieuwe generatie staat nu zelf aan het roer. Binnen Tryater zelf (zoals artistiek directeur Tatiana Pratley), of als zelfstandige makerskern in Fryslân (zoals De Prutsers, Illustere Figuren, Club Nel, Firma Draaijer en De Vries). Ook in de komende periode hebben we hier aandacht voor. Twee van de jonge makers die op dit moment een talentontwikkelingstraject volgen, keren als maker terug: Hali Neto en Eva Meijering. Daarnaast bieden we opnieuw drie talentontwikkelingstrajecten op maat aan. We gaan werken met Michelle Samba, Romke Cabe Draaijer en Stijn Schootstra.

In de huidige beleidsperiode was Michelle Samba als componist en livemuzikant betrokken bij de voorstelling *Sâlt*. Al daarvoor leerden we haar kennen als maker binnen Station Noord. Michelles eigenzinnige Friestalige zang, begeleid door virtuoos percussiewerk, spreekt tot de verbeelding van een breed publiek. In 2025-2028 maakt ze een percussie-installatie voor Oerol en bieden we plek aan Samba als componist, bij de voorstelling *Haven*.

Romke Cabe Draaijer begon als speler bij Jong Tryater en ontwikkelde zich daarna tot zelfstandig maker. Binnenkort rondt hij de Master in Theatre aan de Toneelacademie in Maastricht af. Zijn werk is sterk beeldend en geënt op verhalen uit de LHBTIQ+ gemeenschap in Fryslân. Draaijers talentontwikkelingstraject bestaat uit het ontwikkelen van de Oerol-voorstelling *De Oare Kant*, over de gevolgen van een coming out binnen een heterohuwelijk voor degene die achterblijft, een kleutervoorstelling op scholen en een regieassistentie bij *Haven*.

Stijn Schootstra studeert in 2024 af aan de Toneelschool in Amsterdam. Momenteel werkt hij samen met Sybren van der Velde aan een voorstelling over hun geboortedorp Rottevalle, die Tryater in samenwerking met Schouwburg De Lawei produceert. In 2025-2028 is hij in meerdere Tryaterproducties te zien (waaronder *Foekje*) en wordt hij door ons begeleid in zijn ontwikkeling als acteur.

Ook op andere manieren verbinden we ons aan makers, spelers, schrijvers en niet-artistieke talenten die zich bewust verhouden tot de Friese context waarin we werken:

- * Via 'Jong Tryater', onze interne opleiding voor jonge spelers van Friese theateropleidingen (NHL/Stenden HBO Docent Theater, D'drive school voor creatieve industrie en Jeugdtheaterschool Meeuw), die gedurende twee seizoenen bij Tryater gezamenlijk een intensief lestraject volgen - bedoeld om vaardigheden op het gebied van spelen, kijken, analyseren en theater maken te ontwikkelen - en vervolgens meespelen in voorstellingen. Tryater werkt hiervoor samen met docenten van ArteEZ, HKU, AHK en Toneelacademie Maastricht. Vaak stroomt een aantal van de deelnemers door naar de toneelscholen. Door hen vroeg aan ons gezelschap te binden, vinden zij na de toneelschool gemakkelijker weer de weg terug naar Fryslân. De nieuwe lichting start in het najaar van 2024.

- * Via Station Noord: een gezamenlijk talentontwikkelingsprogramma voor podiumkunstaalent in Noord-Nederland². Makers krijgen de ruimte om zich binnen een driejarig traject te ontwikkelen op artistiek, zakelijk en persoonlijk vlak. Ook ondersteunen we beginnende zakelijk leiders, marketeers en educatiemakers. Alle partners nemen deel aan netwerkbijeenkomsten en bieden begeleiding, expertise en faciliteiten.
- * Door de ontwikkeling van (nieuwe) Friese en/of meertalige toneelschrijvers te stimuleren, door schrijfp opdrachten te verstrekken en schrijvers te ondersteunen bij het maken van autonoom werk. In 2025 organiseren we in het kader van ons jubileum een eenakterfestival, met eenakters van vijf schrijvers die wij begeleiden. Professionele makers werken met amateurspelers aan de vijf teksten in vijf Friese schouwburgen.
- * Door samenwerking met Jeugdtheaterschool Meeuw; we creëren speelstages voor JTS-ers, helpen bij auditievoorbereiding voor toneelscholen en organiseren samen met Meeuw en Keunstwurk een Jongeren Theaterdag voor 12+.
- * Door stages en traineeships aan te bieden en doorstroming van talent mogelijk te maken. In 2025-2028 werken we met een trainee impact en interactie (theatermaker Eline de Vries), die contextprogramma's bij onze voorstellingen ontwikkelt en onderzoek doet naar de (blijvende) impact hiervan.
- * Via het samenwerkingsverband Kultuer Kollektyf. Samen met andere culturele instellingen in Leeuwarden begeleiden we acht interdisciplinaire kunstenaars per jaar.
- * Via het label Stipe Troch Tryater: we ondersteunen Friese makers en collectieven die zelfstandig theater willen maken in Fryslân. Het gaat om getalenteerde makers die eerder bij Tryater aan een talentontwikkelingstraject hebben deelgenomen of aan Tryaterproducties hebben meegewerkt. Tryater draagt bij aan de kwaliteit van hun projecten door middel van artistieke begeleiding, productionele en publicitaire ondersteuning.

Ynternasjonaa

Meertaligheid is onze dagelijkse realiteit en een mondiaal gegeven. We voelen ons nauw verwant met andere Europese regionale theatergezelschappen die produceren in *lesser spoken languages*. Samen met partners uit zeven andere landen ontvingen we in 2022 een Europese subsidie (Creative Europe Fund) voor het project *Phōnē* (Grieks voor 'stem/spraak')³. Het driejarige project – waarvan Tryater penvoerder is – verbindt mensen die tot een taalminderheid behoren over taal- en cultuurgrenzen heen. Het project bestaat uit het schrijven, vertalen en spelen van nieuwe toneelstukken in minderheidstalen, uitwisseling tussen professionele makers en spelers via internationale theateravonden en een internationaal community-festival. Op dit moment werken we aan samenwerkingsplannen vanaf 2025, om het opgebouwde netwerk te bestendigen en verder uit te breiden. Er is wereldwijd behoefte aan uitwisseling van kennis en ervaring op dit terrein. Met een aantal partners uit het netwerk gaan we concreet samenwerken. Het in 2028 geplande project *Haven* leent zich bijvoorbeeld goed voor een uitwisseling met acteurs van Teatr Piba in Brest, Kvenn National Theatre in Tromsø en Fibín in Galway.

Naast *Phōnē* maken we deel uit van het Europese IETM-netwerk en het subnetwerk AREA (Arts in Rural European Areas). Ook zijn we actief binnen het jeugdtheaternetwerk Assitej. We delen ervaringen en inzichten met collega-gezelschappen: op artistiek-inhoudelijk, educatief, productioneel en marketinggebied. Tot slot werken we geregeld mee aan onderzoek van hogescholen en universiteiten op het gebied van meertalig theater (zoals NHL Stenden en Rijksuniversiteit Groningen).

² Station Noord bestaat uit NITE, Club Cuy & Roni, De Noorderlingen, Explore the North, Carage TDI, Grand Theatre, Het Houten Huis, Jonge Harten Festival, Loods13, Meeuw Jonge Theatermakers, Noorderzon, Noord Nederland Orkest, Oerol, Oranjewoud Festival, Peergroup en Tryater. Grand Theatre Groningen is coördinator.

³ Zie ook: rml-theatre.eu

Publyksbelied

Met een zestigjarige geschiedenis en een duidelijke identiteit weet vrijwel iedere Fries van het bestaan van Tryater. We spelen wijd vertakt door de hele provincie. Onze knalgele vrachtwagen rijdt overal en we vertellen ons verhaal doorlopend online en in de regionale pers. Ons aanbod is gericht op 'een leven lang Tryater', van de kleuter die kennismaakt met de mimewereld van Hali Neto in het speellokaal op school tot de trouwe 65-plusser die alle voorstellingen volgt waarin Joop Wittermans meespeelt. De samenstelling van ons publiek is over het geheel genomen dan ook divers in leeftijd, sociaal-culturele achtergrond, seksuele oriëntatie, financiële situatie en taal.

Onze ambitie is er te zijn voor *alle* inwoners van Fryslân. We streven altijd naar nabijheid en verbinding, in de keuze voor makers, onderwerpen en speelplekken. We zijn ons steeds bewust van de verscheidenheid in de Friese samenleving: meerstemmigheid (diversiteit) klinkt door in onderwerpskeuze, de samenstelling van ons team (artistiek en niet-artistiek), de programma's rondom onze voorstellingen, onze samenwerkingen en (meertalige) communicatie-uitingen. Zodat zoveel mogelijk mensen zich kunnen herkennen in Tryater. Zich uitgenodigd voelen om deel te nemen. En openstaan voor een verschuiving van hun perspectief.

Ons jonge publiek bereiken we voor een groot deel via de scholen (openbaar en bijzonder onderwijs, alle niveaus), door heel Fryslân. Dit publiek vormt automatisch een afspiegeling van de samenleving in de provincie. Over ons volwassen publiek verzamelen we al ruim tien jaar data (o.a. via Whize segmentatie). Onze manier van werken - waarbij we zelf de kaartverkoop doen - stelt ons daartoe in staat. De data laten zien dat drie potentieel geïnteresseerde groepen nog wat ondervertegenwoordigd zijn in ons publiek: inwoners van Fryslân met een andere culturele achtergrond, niet-Friestaligen en de leeftijdsgroep 20 tot 40 jaar. We plegen gericht inzet op het bereiken van deze drie groepen, niet alleen in marketing en communicatie, maar bijvoorbeeld ook door op plekken te spelen waar deze doelgroepen mee verbonden zijn, samen te werken met organisaties die aan hen gelieerd zijn en de toegankelijkheid van ons werk te vergroten.

Tagonklikens

Sinds 2021 zetten we volop in op de toegankelijkheid van onze voorstellingen voor iedereen, ongeacht achtergrond en/of beperking. We nemen concrete maatregelen om verschillende aspecten van toegankelijkheid te verbeteren: fysiek, digitaal, sociaal en financieel. Zo hebben we een lift en rolstoeltoegankelijke entree gerealiseerd. Daarnaast werken we aan duurzame relaties met zorg- en maatschappelijke instanties die gelieerd zijn aan doelgroepen met een beperking, zoals stichting Komt het Zien! en Smoel Kunstwerkplaats. We spreken geregeld met ervaringsdeskundigen en bouwen gestaag een publiek op van fysiek beperkten, verstandelijk beperkten, doven en slechthorenden, blinden en slechtzienden en prikkelgevoelige bezoekers.

Anderstaligen, doven en slechthorenden boden we in het verleden tijdens voorstellingen vertalingen aan via hand-outs, tablets of een lichtkrant. Nadeel van deze instrumenten is dat de bezoeker de voorstelling en vertaling niet als geheel kan waarnemen, maar telkens moet 'zappen' tussen tekst en beeld. Bij smart glasses - een bril waarin ondertiteling en zelfs een gebarentolk geprojecteerd kunnen worden - hoeft dit niet. Dit hulpmiddel biedt een optimale kijkbeleving. Daarom zijn we in deze methode gaan investeren. We werken met een Frans softwaresysteem dat ver-

schillende gebruikersgroepen tegelijkertijd kan bedienen: anderstaligen, doven en slechthorenden via smart glasses en blinden en slechtzienden via audiodescriptie. Bij de voorstelling *Under Wetter* op de ijsbaan van Wergea (2022) hebben we dit systeem voor het eerst ingezet, met succes. Zo bereikten we in samenwerking met de Rijksuniversiteit Groningen en NHL Stenden een grote groep Engelstalige studenten. Met steun van Cultuurloket DigitALL optimaliseren we in 2024 en 2025 het gebruik van dit systeem voor onze bezoekers. Zodat anderstaligen en mensen met een beperking, net als ieder ander, zelf kunnen kiezen op welk moment zij onze voorstellingen willen bijwonen. De toepassing is potentieel interessant voor andere theaterproducenten, schouwburgen en theaters. In verschillende nationale en internationale netwerken delen wij onze kennis en ervaring.

Tot slot hebben we oog voor de financiële situatie van ons publiek. Fryslân is één van de provincies met het laagste gemiddelde inkomen van huishoudens. We houden de prijzen van onze voorstellingen doelbewust laag en werken met een donatieknop bij het boeken van tickets: 'Koop een kaartje, geef een kaartje'. Zo kunnen we in samenwerking met maatschappelijke partners (zoals Platform Armoede en Schulden Fryslân) kaarten weggeven aan mensen voor wie de prijs een onoverkomelijke drempel is.

Edukaasje en ynteraksje

Onze voorstellingen staan nooit op zichzelf. We nemen een lange aanloop en beginnen bij de bron: de groep mensen die betrokken is bij het onderwerp van de voorstelling en/of de plek waar de voorstelling speelt. In het geval van jeugd- en jongerenvoorstellingen zijn dat leerlingen op scholen door heel Fryslân. Onze makers, schrijvers en educatoren brengen tijd door op scholen uit ons netwerk. Daar onderzoeken ze hoe leerlingen zich tot de thematiek van de voorstelling verhouden. Vanuit deze ervaring ontwikkelen we de voorstelling en het educatiemateriaal, die samen één geheel vormen.

Ons educatieaanbod is afgestemd op het niveau van het kind of de jongere en sluiten aan bij diens belevingswereld. Op de basisschool (PO) dragen we uit dat theater verbinding heeft met verschillende vakken en vakoverstijgend kan worden ingezet. Ons lesmateriaal is letterlijk groots vormgegeven en neemt plek in. Je kunt er niet omheen. We zetten aan tot creativiteit: fantaseren, proefondervindelijk werken en niet toewerken naar één antwoord. We bieden bewust tegenwicht aan de focus op cognitieve ontwikkeling in het basisonderwijs. Op de middelbare school (VO) en op het MBO brengen we theater in de klas. De manier waarop we sociaal-maatschappelijke onderwerpen brengen – theatraal, genuanceerd en gelaagd – daagt jongeren uit om verder te kijken dan 'dat is nou eenmaal mijn mening'. In een nagesprek vragen we hen te verwoorden wat ze hebben gezien. Het gesprek nodigt jongeren uit om over hun eigen schutting te kijken en nieuwsgierigheid te tonen naar elkaars perspectief.

Rûnom

Ook onze voorstellingen voor volwassenen nodigen uit tot interactie. In het maakproces zelf - inherent aan onze manier van werken - en via contextprogramma's voor een breed publiek. Deze programma's worden gelijktijdig met de voorstelling ontwikkeld, vaak in samenwerking met maatschappelijke partners. We noemen deze programma's Tryater Rûnom. Ze verlengen de kijkervaring: als de voorstelling nog moet plaatsvinden is Rûnom er al en na afloop gaat Rûnom verder. Dit gebeurt in velerlei vormen: een spel, een podcast, een wandelroute, een themadiner. Net wat passend is bij de voorstelling. Doel is om de betrokkenheid van het publiek bij onze producties te vergroten en bezoekers in de gelegenheid te stellen om te reflecteren, breder te kijken, van gedachten of standpunt te veranderen. Daarnaast kan Rûnom het pad effenen voor bezoekers die nog niet zo bekend zijn met theater. Rûnom brengt hen in de verleiding om mee te doen, mee te beleven, dichtbij, in hun eigen buurt of dorp.

Communities

In 2021-2024 hebben we inzet gepleegd op het versterken van onze band met een aantal toegewijde groepen. Dit zijn het vriendennetwerk *Freonen fan Tryater*, een groeiende groep Friestalige schrijvers en dichters die workshops bij ons volgen en meewerken aan Rûnom-programma's, leden van amateurgezelschappen die hebben meegedaan aan ons jaarlijkse *Gouden Wykein* en jongeren die in het verleden betrokken zijn geweest bij *Try This* of andere jongerenprojecten. Deze kleine gemeenschappen zijn waardevol voor Tryater, als trouwe bezoekers, ambassadeurs van ons werk én gesprekspartner. Ook in 2025-2028 ontwikkelen we terugkerend aanbod voor deze groepen. We werken toe naar een duurzame verbinding met de groepsleden, door oud-deelnemers structureel te betrekken bij nieuwe producties en activiteiten.

Tot slot een voorbeeld. Rondom de voorstelling *Nacht* (2021) lieten tien Friestalige amateur- en semiprofessionele schrijvers zich inspireren door de vraag: wat houdt Fryslân 's nachts wakker? In een workshop - gegeven door dichter en educatiemedewerker Sytse Jansma - werkten de schrijvers met vragen als: 'waar denk je aan vlak voor het slapen gaan?' 'Wat ziet de maan, als ze naar beneden kijkt?' En: 'wie zou jij in het maanlicht willen zetten?' Elke schrijver droeg de tekst voor in de Tryater-podcast 'Radio Moanneljocht', die op onze website te beluisteren was en 's nachts werd uitgezonden op Omrop Fryslân. De podcast is verrassend goed beluisterd en werd een culthit in de radionacht.

Organisaasje en bedriuwsfiering

Tryater vervult als meertalig theatergezelschap een vitale functie in het regionale en landelijke podiumkunstaanbod. Die functie hebben we al zestig jaar en willen we nog minstens zestig jaar blijven vervullen. Onze bijdrage aan de verbreding, verdieping en vernieuwing van het Friestalig theater is leidraad voor onze bedrijfsvoering. We werken volgens de kernwaarde duurzaamheid en waarden die daar in onze ogen uit voortvloeien: diversiteit, transparantie, solidariteit en vertrouwen. Zo richten we ons niet alleen op wat er vandaag nodig is, maar juist ook op onze waarde en impact op de lange termijn.

Duorsume organisaasje

In de huidige beleidsperiode ontwikkelden we (bottom-up) een efficiëntere organisatiestructuur. We zijn losgekomen van afdelingen met medewerkers die dezelfde 'discipline' beoefenen (productie, marketing, educatie) en ons gaan organiseren volgens de twee soorten producties die we maken: voor volwassenen enerzijds en voor jeugd en jongeren anderzijds. Zo zijn er twee teams ontstaan, met elk een eigen productie-leider en campagneleider. Deze manier van werken zorgt ervoor dat de communicatielijnen tussen medewerkers van verschillende disciplines korter zijn geworden en dat beide teams zelfsturend kunnen functioneren.

Een andere noemenswaardige ontwikkeling is dat we op verschillende organisatiebrede thema's zijn gaan werken met coördinatoren: Toegankelijkheid, Diversiteit & Inclusie, Duurzaamheid, Talentontwikkeling, Internationalisering en Sociale Veiligheid. Tot begin 2023 was op elk van deze terreinen een werkgroep actief, die de aanzet gaf tot concreet beleid. Dat beleid is inmiddels vanzelfsprekend onderdeel geworden van onze dagelijkse praktijk. De coördinatoren fungeren als (extern en intern) aanspreekpunt, signaleren nieuwe kansen en zien erop toe dat het beleid organisatiebreed toegepast blijft worden. Elk van deze onderwerpen wordt op regelmatige basis geagendeerd in het managementteam. Zo monitoren we bijvoorbeeld onder begeleiding van de coördinator Diversiteit en Inclusie de voortgang die we boeken op de 4 p's: programma, publiek, personeel en partners. Voor elke P werken we met een concrete actielijst en houden we data bij ten behoeve van de scan diversiteit en inclusie die we jaarlijks uitvoeren.

We streven naar een personeelsbestand dat een goede afspiegeling is en representatie vormt van onze omgeving. Tryater is in vele opzichten divers en gebalanceerd samengesteld. Toch zijn er nog steeds groepen onder-gerepresenteerd. Ons wervingsbeleid is erop gericht om de diversiteit binnen onze teams te vergroten, onder meer door de inzet van andere wervingskanalen, media en netwerken. Middels scholing (onder meer via Theater Inclusief) en inhuur van externe expertise hebben we onze sollicitatieprocedures objectiever en inclusiever gemaakt. Met succes; het percentage medewerkers met een bi-culturele achtergrond is sindsdien toegenomen. Dit is overigens een zaak van de lange adem, omdat het personeelsverloop onder vaste medewerkers beperkt is.

We vinden duurzaamheid van groot belang bij alle relaties die we aangaan met medewerkers, met (coproductie-)partners, met financiers, met leveranciers en in feite iedereen met wie we werken. We streven naar lange termijn relaties die zijn gebaseerd op aandacht voor elkaar, eerlijkheid, transparantie en vertrouwen. Ook ons talentontwikkelingsbeleid - in alle gelederen van de organisatie, inclusief scholing of andere loopbaanbevordering voor vaste en freelance medewerkers - komt voort uit onze zorg voor de toekomst. Omdat we willen dat er over zestig jaar nog altijd Friestalig theater gemaakt wordt, zien we het als onze taak om steeds opnieuw een volgende generatie in staat te stellen te experimenteren, te leren en ervaring op te doen.

Duorsum werkjouwerskip en opdrachtjouwerskip

Het Fries(talig)e professionele theaterveld is aanzienlijk kleiner dan het Nederlandse. Gevolg hiervan is dat een relatief kleine groep Friestalige freelance theaterprofessionals (acteurs, regisseurs, schrijvers en technici) op regelmatige basis voor Tryater werkt. Er is sprake van wederzijdse afhankelijkheid: Tryater heeft deze freelancers nodig om kwalitatief goede producties te kunnen maken en zij hebben Tryater nodig als werk- of opdrachtgever. Een zorgvuldige omgang met elkaar – volgens de principes van de Fair Practice Code – is hierin essentieel.

De cao toneel en dans vormt de basis voor zowel werkgeverschap als opdrachtgeverschap bij Tryater. Een eerlijk en gelijk speelveld (gelijke kansen, gelijke mogelijkheden en gelijke beloning) tussen loondienst en werken in opdracht is hiervan de basis. Keuzevrijheid voor freelance medewerkers (loondienst of opdracht) hoort daar bij: we respecteren de wettelijke kaders en de autonomie van onze medewerkers. Uitgangspunt is dat een opdrachtnemer niet meer of minder kost dan een medewerker in loondienst. De voordelen van de keuze op dit punt (die voor iedere medewerker anders kunnen zijn) worden genoten door de betreffende medewerker en niet door Tryater. Ook wat betreft arbeidsvoorwaarden, zoals scholingsmogelijkheden, is gelijke behandeling van alle medewerkers (loondienst of opdracht) de stelregel.

Waar de cao m.b.t. de omvang van honoraria geen uitkomst biedt, omdat het werk niet goed in een hoeveelheid tijd te vatten is (schrijfopdrachten, ontwerp opdrachten, composities e.d.), wordt gewerkt met honorariumrichtlijnen. Bij voorkeur zijn dat door de sector gedeelde honorariumrichtlijnen. Waar zo'n richtlijn ontbreekt maken we een eigen richtlijn en delen die met de betrokkenen. Met de beroepsgroepen waarvoor dat relevant is worden altijd duidelijke afspraken gemaakt over auteursrechten. Ook waar de cao op andere punten onduidelijk is of ruimte laat voor eigen invulling maakt Tryater intern beleid dat wordt vastgelegd en gedeeld met betrokkenen.

Tryater praat graag en vaak mee over goed werkgeverschap, het verbeteren van de arbeidsmarkt, Fair Practice, Fair Pay, Sociale Veiligheid en de cao. Dat gebeurt via de Nederlandse Associatie voor Podiumkunsten en Kunsten '92, maar ook op bijeenkomsten van bijvoorbeeld Platform ACCT of Stichting Sociale Veiligheid Podiumkunsten (de zakelijk directeur van Tryater is lid van de klankbordgroep van deze stichting).

Bestjoer en tafersjoch

Tryater (formeel *Fryske Toaniel Stifting Tryater*) is een stichting die in 1965 is opgericht en sinds 2014 met een Raad van Toezicht (R.v.T.) werkt. De statuten van de stichting zijn bij de overgang naar het werken met een R.v.T. opgesteld vanuit de op dat moment geldende opvatting over Cultural Governance. In 2023 zijn de statuten herijkt naar de opvattingen van nu en in overeenstemming gebracht met de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen.

De directie wordt gevormd door een artistiek directeur-bestuurder (sinds 2020 Tatiana Pratley) en een zakelijk directeur-bestuurder (sinds 2016 Valentijn Fit). Dit zijn betaalde functies die binnen de cao vallen. De R.v.T. bestaat uit zes leden met diverse achtergronden, profielen en netwerken die vijf à zes keer per jaar bijeenkomen. R.v.T.-leden kunnen een onkostenvergoeding ontvangen (maar enkele leden zien daarvan af). De R.v.T. opereert onafhankelijk en is zelf verantwoordelijk voor haar samenstelling en het bewaken van haar integriteit.

De acht principes van de Governance Code Cultuur en de verschillende rollen daarbij voor de bestuurders en de leden van de R.v.T. worden onderschreven, nageleefd en jaarlijks geëvalueerd. Hierover rapporteren we in het bestuursverslag, dat openbaar wordt gemaakt. Op het gebied van cultural governance zijn naast het voortdurend scherp, eerlijk en waakzaam zijn, op dit moment geen nieuwe 'stappen' vereist.

Tryater heeft een Personeelsvertegenwoordiging (PVT) die bestaat uit drie medewerkers. Met de PVT worden arbobeleid, personeelsbeleid en beleid m.b.t. sociale veiligheid en integriteit afgestemd. De PVT komt ook jaarlijks bijeen met de R.v.T.

Tryater heeft een externe onafhankelijke vertrouwenspersoon die rechtstreeks beschikbaar is voor alle werkenden (loondienst, opdrachtnemer, stage, vrijwilliger). Zij rapporteert jaarlijks aan directie, PVT en Raad van Toezicht. Hoe omgegaan wordt met (meldingen van) ongewenst gedrag of integriteitsschendingen is vastgelegd in twee afzonderlijke regelingen die voor alle medewerkers gemakkelijk toegankelijk zijn.

Duorsume partnerskippen

Ook in partnerschappen en samenwerkingen is een duurzame opstelling leidend. Bij het aangaan van nieuwe partnerschappen overwegen we of de samenwerking bijdraagt aan het vervullen van onze missie, recht doet aan de belangen van beide partijen en gebaseerd is op eerlijkheid, transparantie en vertrouwen. Samenwerking met talrijke partners loopt door alle facetten van ons beleid heen: we hebben artistieke partnerschappen, partners in talentontwikkeling, internationale partners en samenwerkingen op het gebied van educatie en interactie en toegankelijkheid. Ook maken we deel uit van landelijke en regionale netwerken ter versterking van de podiumkunstensector. Een groot aantal samenwerkingspartners is al eerder genoemd. In deze paragraaf lichten we onze keuzes voor een aantal van hen nader toe.

Oerol is van oudsher een belangrijke partner voor ons: we vinden elkaar in de ambitie om vanuit Fryslân een breed publiek te enthousiasmeren voor innovatief locatietheater en landschapskunst. Tryater is een vast en vertrouwd gezicht voor het Oerolpubliek; we brengen structureel producties naar Terschelling. Daarnaast werken we samen – elk vanuit onze eigen expertise – aan de begeleiding van nieuwe locatietheatremakers en landschapskunstenaars. We helpen hen hun netwerk en mogelijkheden te vergroten. Dat kunnen we samen beter dan alleen.

Ook onze relatie met de vijf Friese schouwburgen (De Lawei, De Harmonie, Theater De Koornbeurs, Theater Sneek en Posthuis Theater) kent een lange geschiedenis. Samen hebben we een trouw theaterpubliek opgebouwd. Vroeger maakten we jaarlijks een reisvoorstelling voor theaters en dorpshuizen. Nu we steeds meer op alternatieve locaties werken, is het karakter van onze samenwerking met de schouwburgen veranderd. Onze voorstellingen gaan mee in de brochures als plus op het reguliere aanbod: samen bieden we een avondvullend programma aan buiten de muren van het theater. Onze 8+ voorstellingen zijn wel in de schouwburgzalen te zien. En ook het eenakterfestival in 2025 komt met deze partners tot stand.

Voor de verkoop van onze jeugdvoorstellingen werken we o.a. samen met Kunstcade⁴. Het is voor ons belangrijk om een vast en vertrouwd gezicht te zijn in het cultuurmenu-aanbod in Fryslân, zodat we alle inwoners onder de 18 jaar kunnen laten kennismaken met Tryaterproducties. Daarnaast hebben we een eigen verkoopmedewerker, die ons Friese scholennetwerk (PO en VO) onderhoudt en uitbreidt. Dit leidt tot duurzame relaties met docenten en een goede afzetmarkt. Onze jongerenvoorstellingen worden ook op deze manier verkocht.

Om de verkoop van onze producties in Groningen en Drenthe te stimuleren, organiseren we jaarlijks een presentatiedag voor het onderwijs en programmeurs uit Noord-Nederland, samen met Het Houten Huis en PeerGroup. Door onze krachten te bundelen, creëren we met elkaar een sterk noordelijk jeugd aanbod. De samenwerking met deze gezelschappen heeft in het huidige kunstenplan tevens artistieke invulling gekregen. We hebben een succesvolle coproductie voor 6+ ontwikkeld die langs scholen in de drie noordelijke provincies reist.

Buiten onze voorstellingen om werken we samen met tal van maatschappelijke organisaties, zoals bijvoorbeeld JINC. Door JINC-jongeren een aantal keer per jaar te laten kennismaken met ons bedrijf, laten we de veelzijdigheid van ons vak zien en hopen we hen te enthousiasmeren voor theater – als kijker of toekomstige medewerker. Andersom inspireren deze jongeren ons door te vertellen wat hen bezighoudt en vragen te stellen die ons anders doen kijken naar ons werk.

We verbinden ons tevens aan initiatieven die passen bij onze missie als gezelschap en ondervertegenwoordigde publieksgroepen kunnen aanspreken. Een voorbeeld hiervan is de samenwerking met het Amsterdamse gezelschap Raymi Sambo Maakt in 2026. Gezamenlijk organiseren we het event 'De Staat van de Emancipatie', over taaldiversiteit en -emancipatie in Nederland en overzeese gebieden.

Duorsumensbelied

We werken al jaren actief aan het verkleinen van de negatieve impact die we hebben op onze fysieke omgeving (natuur en milieu) en het vergroten van de positieve impact die we op onze omgeving kunnen hebben als voorloper, voorbeeld en inspirator. Onze aanpak sluit goed aan bij de 'Theatre Green Book-aanpak', waarbij gewerkt wordt aan gebouw, producties en bedrijfsvoering. Wat gebouw en bedrijfsvoering betreft hebben we al veel acties ondernomen, van biologisch afbreekbare schoonmaakmiddelen tot infraroodverwarming in de foyer en de vervanging van theaterspots voor ledverlichting. Verschillende acties die een grotere investering vergen, worden nu uitgevoerd of staan gepland voor de komende jaren. Een paar voorbeelden: warmterugwinning in onze grote zaal, richtlijnen voor carpoolafspraken en de investering in elektrisch vervoer van grote materialen (naast het elektrische busje dat we al in gebruik hebben). Ook wat producties betreft hebben we stappen gezet. Denk aan hergebruik en materiaalkeuzes. In 2025-2028 kiezen we voor nog scherpere uitgangspunten voor producties. Ze vormen vanaf dat moment een ondergrens, in plaats van een streefdoel. We volgen de goede suggesties van Theatre Green Book op dit punt.

Finansjele posysje

In de toelichting op de begroting voor 2025-2028 gaan we in op de huidige en toekomstige financiële positie van Tryater, inclusief de financiële risico's die daarbij horen.

⁴ Kunstwurk verkoopt geen jeugdvoorstellingen meer, maar biedt een ICC-cursus aan voor docenten PO en VO, waarbinnen we de cursisten laten kennismaken met het aanbod van Tryater.

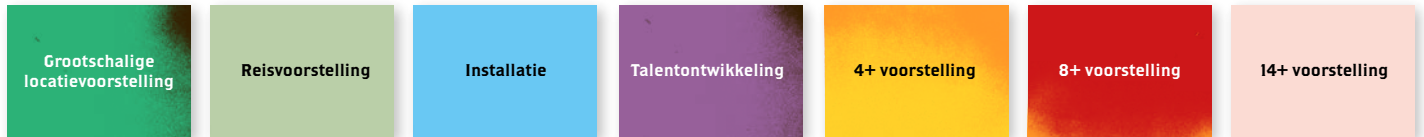
Ta beslút

In 2025-2028 ontwikkelen we Tryater als meertalig locatietheatergezelschap door, onder artistieke leiding van Tatiana Pratley, met nieuwe makers en medewerkers in het kielzog. Zij staan op de sterke schouders van hun voorgangers en vormen op hun beurt de schouders voor de toekomstige generatie Friese theatermakers. In alles zijn we erop gericht een complete theatervoorziening voor Fryslân te zijn. Wijd vertakt in de vele gemeenschappen die Fryslân rijk is, open voor interactie, innovatief in vorm en toekomstgericht. We dagen onszelf uit om de grote thema's van deze tijd letterlijk naar de leefwereld van het publiek te trekken. Samen met bestaande en nieuwe partners brengen we verschillende publieksgroepen bij elkaar. We verheugen ons op de ontmoeting.

Aktiviteite-oersjoch 2025-2028

Legenda

2025

volwassenen

jeugd en jongeren

2026

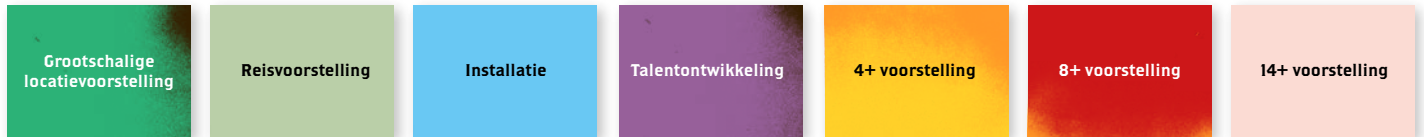
volwassenen

jeugd en jongeren

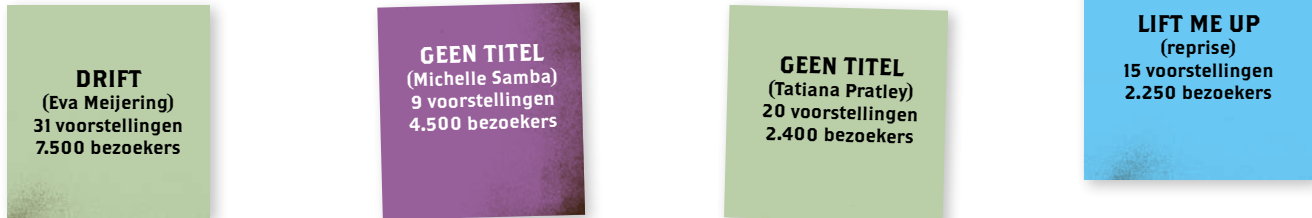

Aktiviteite-oersjoch 2025-2028

Legenda

2027

volwassenen

jeugd en jongeren

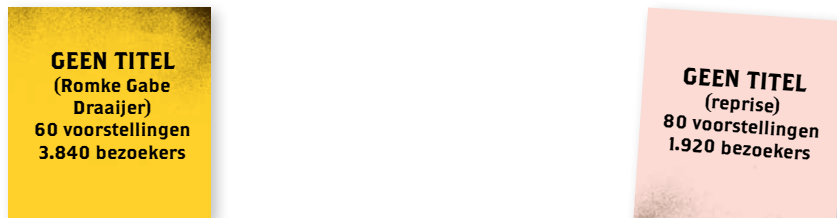

2028

volwassenen

jeugd en jongeren

Fotoverantwoording

p.1 *Sâlt*, Bart Crietens

p.3 v.l.n.r. *Nacht*, Ruben van Vliet | *Fanfare*, Tryntsje Nauta |
It Celok fan Fryslân, Lucas Kemper

p. 5 *Under Wetter*, Anna van Kooij | *Sintgelok*, Anna van Kooij |
Ynblaze (Fanfare-trilogie), Lucas Kemper | *Snackgelok*,
Marleen Annema | *Jonges*, Ruben van Vliet

p. 6 *Sâlt*, Nichon Clerum

p. 7 *Snackgelok*, Lucas Kemper

p. 8 *Croeigraach*, Tryntsje Nauta

p. 9 Michelle Samba in *Sâlt*, Bart Crietens | Romke Gabe Draaijer
in *Trije Sisters*, Lucas Kemper | Stijn Schootstra in *Rottevalle*

p. 12 *Sûkerswiet*, Knelis | *De Eik was hier*, Knelis

p. 17 v.l.n.r. *Dat is toch net Earlik?*, Knelis | *Under Wetter*, Lucas Kemper |
Under Wetter, Anna van Kooij

p. 20 *Fanfare*, Tryntsje Nauta

Vormgeving: Jelle F. Post

TRYATER

